

Povzetek ugotovitev ob preverjanju 50 naključno izbranih bibliografskih zapisov v COBIB.SI

Na podlagi 44. člena in 47. člena Zakona o knjižničarstvu (ZKnj-1, Uradni list RS, št. 87/01, 96/02 - ZUJIK in 92/15) je ugotavljanje usposobljenosti strokovnih delavcev knjižnic za sodelovanje v vzajemni katalogizaciji v pristojnosti knjižničnega informacijskega servisa (IZUM) in nacionalne knjižnice (NUK). Kakovost bibliografskih in normativnih zapisov spremljajo za to pooblaščen strokovni delavci (revizorji), ki jih imenujeta NUK in IZUM. Ob tem se dvakrat letno preveri najmanj 50 naključno programsko izbranih bibliografskih zapisov in pripadajočih normativnih zapisov.

Naključni izbor ter preverjanje bibliografskih zapisov in pripadajočih normativnih zapisov smo izvedli 17. 7. 2017.

Med preverjenimi zapisi je bilo:

- 11 bibliografskih zapisov z večjimi napakami,
- 26 bibliografskih zapisov z manjšimi napakami,
- 13 bibliografskih zapisov ustrezne kakovosti.

Kreatorji in zadnji redaktorji zapisov so bili osebno obveščeni o ugotovitvah revizorjev, v primeru večjih napak pa je bila obveščena tudi odgovorna oseba knjižnice.

V nadaljevanju sledijo ugotovitve NUK-ovih in IZUM-ovih revizorjev o najpogostejših napakah.

1 BIBLIOGRAFSKI ZAPISI

1.1 FORMALNA OBDELAVA

Za kakovost bibliografskih zapisov so odgovorni kreatorji in redaktorji. Redaktor mora pred shranjevanjem zapisa preveriti, ali so vsi podatki v skladu s katalogizacijskimi pravili in pravili formata COMARC (delna redakcija zapisa ne zadostuje). Po redakciji zapisa redaktor prevzame odgovornost za kakovost celotnega zapisa, saj je popravljen oz. dopolnjen zapis viden in dosegljiv uporabnikom.

Iz zapisa mora biti jasno, za kakšno vrsto publikacije gre. Zapis mora biti narejen v ustrezni maski in mora vsebovati vsa obvezna polja in podpolja. Določiti je treba pravilno značnico (osebno, korporativno ali stvarno).

Posebej pozorni in natančni moramo biti pri prepisu podatkov s publikacije. Napačni in pomanjkljivi podatki ne zavajajo samo uporabnikov, temveč tudi druge katalogizatorje, ki zaradi tega kreirajo podvojene zapise (duplikate). Med pregledanimi bibliografskimi zapisi je bilo tudi tokrat nekaj takšnih, ki so bili ocenjeni z "večja napaka" prav zaradi napačnega ali pomanjkljivega prepisa podatkov o naslovu ali odgovornosti s publikacije. Podatkov, ki jih na publikaciji ni, v bloku 2XX ne navajamo. Če so ti podatki pomembni in dopolnjujejo zapis, jih navedemo v območju opomb.

Pri kreiranju oziroma redakciji zapisov moramo upoštevati pravopisna pravila, ki veljajo za jezik publikacije, predpisano rabo ločil in velikih začetnic po standardih ISBD ter sprejete kratice oz. okrajšave. Prav tako v zapisu ne sme biti tipkarskih napak.

Pri poljih, ki vplivajo na obliko izpisa kataložnega listka, mora zaporedje podpolj ustrezati zaporedju podatkov, kot jih predpisujejo ISBD-ji.

Pri kreiranju bibliografskih zapisov lahko uporabljamo različne metode, ki pospešijo proces dela (metode Zapis / Prezemi zapis, Zapis / Priredi v nov zapis idr. v segmentu COBISS3/Katalogizacija). Vendar pa moramo biti pri uporabi teh metod pozorni, da prevzete zapise ustrezno popravimo oz. dopolnimo v skladu z veljavnimi katalogizacijskimi pravili in pravili formata COMARC, odvečne podatke pa brišemo. Zapisov za kontinuirane vire ne prevzemamo iz baz LC ali WorldCat, temveč iz Registra ISSN.

V poljih bloka 2XX, 4XX, 5XX in 6XX moramo podatke, ki se ne upoštevajo pri razvrščanju in iskanju, označiti z znaki za razvrščanje (≠). Znaki zmeraj nastopajo v parih (prvi znak stoji pred podatkom, ki ga ne upoštevamo pri razvrščanju, drugi skupaj s presledkom za njim). Znakov za razvrščanje ne navajamo v bloku 3XX, ki je namenjen opombam.

Oglati oklepaj ([]) je predpisano ločilo in obdaja določene elemente v bibliografskem opisu, ki niso iz predpisanega vira podatkov, in tiste, ki so vrinjeni v opis.

Za publikacijo, ki ima v obratni smeri natisnjeno isto besedilo v drugem jeziku, kreiramo le en zapis (isto velja za publikacijo, ki ima v obratni smeri natisnjeno drugo delo).

BLOK 1XX

Polje 100

Podpolja 100b v zapisih za sestavne dele (članke) ne izpolnjujemo, ker ne gre za samostojno publikacijo (leto izida navedemo pri matični publikaciji).

Letnica ali letnici in koda za oznako leta izida v podpoljih 100bc ali 100bcd se morajo ujemati z navedbo v podpolju 210d.

Polje 102

Kadar publikacija izide v dveh ali treh državah, jih kodiramo v ponovljenih podpoljih 102a. Kadar publikacija izide v štirih ali več državah, zadostuje, da v podpolje 102a vnesemo samo kodo za prvo državo izida.

Polje 105

Kadar pri sestavnih delih (člankih) v polju 215 izpolnimo podpolje 215c, priporočamo vnos ustrezne kode tudi v podpolje 105a.

Skupno število strani ali listov uvezanih prilog, ki niso vključene v glavno številčenje in smo jih navedli za osnovno paginacijo v podpolju 215a, kodiramo v ponovljivem podpolju 105a s kodo »f« – *priloge (uvezane)*.

BLOK 2XX

Polje 200

Kadar sta na viru navedena dva ali več dodatkov k naslovu, mora biti vsak naveden v svojem podpolju 200e.

Pri sestavnih delih naslova rubrike ne navajamo kot dodatek k naslovu v podpolju 200e, lahko pa ga navedemo v splošni opombi v polju 300.

Polje 210

Kadar je treba razlikovati med več kraji z enakim imenom, v podpoljih 210ae imenu kraja izida ali izdelave kot pojasnilo dodamo ime pokrajine ali države. Pojasnilo v okroglem oklepaju zapišemo v obliki, ki je navedena na publikaciji. Če pojasnilo dodamo sami, ga navedemo v oglatem oklepaju. Med krajem izida ali izdelave in pojasnilom vejice ne pišemo.

Generične izraze pri navedbi založnika v podpolju 210c izpuščamo (razen, če so slovnično vezani z imenom). Izpuščamo tudi kratice za pravni status založbe.

Osebno ime individualnega založnika (ustanovitelja oz. lastnika založbe) ali samozaložnika navedemo v obliki: kratica imena (za njo morata biti pika in presledek) in priimek.

Polje 215

Kadar je ob sestavnem delu fotografija avtorja, v podpolju 215c ne navedemo, da gre za portret, ampak za avtorjevo sliko (*Avtorj. sl.*).

V podpolju 215d višino (in širino), navedeno v centimetrih, zmeraj zaokrožimo navzgor.

BLOK 3XX

Katere opombe so obvezne za posamezne vrste publikacij, je navedeno v posameznih standardih ISBD. Pri navajanju obveznih opomb uporabljamo dogovorjene fraze in standardne okrajšave, če obstajajo. Če za posamezno opombo ni določeno posebno polje, uporabimo polje 300 za splošno opombo. Opombe pišemo v slovenščini, izjema so le navedki. Na koncu opombe ne pišemo pike (pika stoji na koncu le, kadar se opomba konča z okrajšavo). Podatkov o avtorjih, ki so navedeni v polju 200, ne ponavljamo v bloku 3XX.

Polje 300

Kadar v opombi v polju 300 navajamo citat, vir citata navedemo za dvema vezajema, puščico in presledkom.

BLOK 5XX

V polja v bloku 5XX vnašamo variantne oblike naslovov, ki jih nismo izbrali za stvarni naslov publikacije oz. enote. Naslove navedemo v ustreznih poljih (npr. v polju 512 ovojni naslov, v polju 516 hrbtni naslov ...), v polju 300 pa obvezno navedemo opombo o variantnem naslovu, pri čemer uporabimo predpisane fraze in okrajšave. S prvim indikatorjem v poljih 5XX označimo, ali želimo dodatni vpis za variantni naslov.

BLOK 7XX

Kode za vrsto odgovornosti v ponovljivih podpoljih 7XX4 se morajo ujemati z dejanskimi vrstami avtorjeve odgovornosti.

Polja 70X

Kadar navajamo avtorje v ponovljivih poljih 701, jih navajamo po vrstnem redu, kot so navedeni v viru.

Za prvega urednika zbornika, za katerega izdelamo glavni vpis pod stvarnim naslovom ali pod korporativno značnico, izdelamo dodatni vpis (1. indikator pri polju 702 ima vrednost 1).

Polja 71X

Podatek o založniku ne sodi med podatke o odgovornosti v poljih 71X.

BLOK 8XX

Polje 856

V polju 856 moramo biti pozorni na vrednost drugega indikatorja, ki opisuje odnos med elektronsko enoto in bibliografsko enoto, opisano v zapisu.

1.2 VSEBINSKA OBDELAVA

Priporočamo navedbo predmetnih oznak (polja 600/609 in/ali polje 610).

Geslovník NUK v podpolju 2 v poljih 600–609 navedemo v primeru, če so predmetne oznake vzete iz omenjenega geslovníka in če so v predmetnih nizih posameznih polj razvrščene v skladu s prakso NUK.

Osebna in korporativna imena kot predmetne oznake vnašamo v polja 600 in 601 po pravilih za oblikovanje normativnih točk dostopa.

Kadar v ponovljenih poljih 610 navajamo predmetne oznake v različnih jezikih, v vsako polje 610 vnesemo kodo za jezik predmetne oznake v podpolje 610z.

Priporočamo, da se v ponovljivem polju 610 navede predmetne oznake tudi v slovenščini, če smo jih pred tem navedli v angleščini (ali drugem tujem jeziku).

V podpolju 675c navedemo čim bolj natančen vrstilec za iskanje.

Podpolje 675v z navedbo izdaje tablic UDK je vezano na uporabo podpolja 675a. Če izpolnjujemo podpolje 675a, priporočamo tudi izpolnjevanje podpolja 675v, če pa izpolnjujemo samo podpolje 675c, podpolja 675v ne izpolnjujemo. Izdajo tablic UDK v podpolju 675v zapišemo v obliki, kot je navedena na viru (npr. UDCMRF 2011).

2 NORMATIVNI ZAPISI

Tako kot pri bibliografskih zapisih moramo biti tudi pri normativnih zapisih še posebej pozorni, da ne kreiramo podvojenih zapisov (duplikatov).

Katalogizatorji so ob kreiranju in urejanju bibliografskih zapisov v skladu s katalogizacijskimi pravili in pravili formata COMARC dolžni kreirati in urediti tudi normativne zapise. Če katalogizator zaradi manjkajočega pooblastila sam ne more popraviti oz. dopolniti normativnega zapisa, mora na potrebno redakcijo opozoriti ali katalogizatorja z ustreznim pooblastilom ali NUK oz. IZUM.

Za normativno točko dostopa (polje 200) praviloma izberemo obliko imena, po kateri je avtor najbolj znan ali jo največkrat uporablja. Če je avtor objavil le eno delo, za normativno točko dostopa določimo obliko imena, ki jo je uporabil pri tem delu. Če avtor pri nadaljnjih objavah uporablja tudi druge oblike imena, se moramo v skladu s katalogizacijskimi pravili odločiti, katero ime bomo izbrali za normativno točko dostopa. Za druge oblike imena izdelamo variantne točke dostopa (polje 400). Če avtor uporablja začetnice oz. okrajšave imena in izpisano obliko imena, dajemo prednost izpisani obliki.

Če se oblika imena avtorja na publikaciji razlikuje od oblike imena, ki je bila izbrana za normativno točko dostopa, moramo v normativnem zapisu dodati variantno obliko imena s publikacije. Variantne oblike imena je treba dodati tudi za dvojne priimke in za priimke, ki vsebujejo predpone.

Kadar v primeru soimenjakov v polju 200 imenu avtorja ne moremo dodati letnice rojstva (in smrti), kot identifikacijsko oznako praviloma navedemo poklic (ekonomist, matematik ipd.). Druge oznake, kot so direktor, profesor, urednik, doktor, magister ipd. niso ustrezne.

Za vsako obliko imena (normativno točko dostopa in variantno točko dostopa ali variantne točke dostopa) moramo navesti vir, v katerem se ime pojavlja (polje 810). Kadar oblika imena, navedena v polju 200 ali 400, ni zabeležena v podpolju 810a, jo navedemo v podpolju 810b.

Pripravila:

Irena Kavčič
Branko Kurnjek